

rohamokban mit írna az a tintace-ruza?

«A csapat csak egy kis jóakaratot és elismerést szeretne látni, de gyakran csak önzést és húzódozást tapasztal», írja egy helyen Kozma és nem titkolja, hogy a hátulülők miatt van ez így. Figyelmeztető ez ma, a legkorszerűbb figyelmeztető: a munka harc-vonalán van nagy baj a hátulülők rövidlátása és nemokulása folytán. Ma fordítva van: akkor a frontharcosok voltak kevesen és a hátulülő katonák tengernyien, most a kevés hátulülő akar mindent és miattuk borul fel a munka frontja, melyre nem juthatnak be elegendő. Négy igen keserves magyar esztendő tanulságaiból nem szabad mellőzni semmit. Jókor jött ez a könyv, hogy megrázzon bennünket és szemünkbe tárja: hogy egyszer már miért és hogyan estünk össze!

A könyv előadásmódja az igazi író tollából készült riportremeklés lendületét mutatja. Valójában ez is az *Egy csapat tiszt naplója*, nagyarányú írói riport a világháborúról. Korszerű, izgalmas, mély és problémákat görgető műfaj. Ezért nem illik bele a rutének-ről és oláhokról szóló néprajzi leírás, mely bátran elmaradhatott volna. Hiba az idegen nevek helytelen írásmódja, különösen az orosz neveknél; *Sevcsenkót* például, a kisoroszok legnagyobb költőjét nem szabad németesen «Schewtschenko»-nak írni, *Saskevicset* sem «Schaschkewitsch»-nek, az olaszban Via Septembre-t sem szabad a helyes Via *Settembre*, vagy gelatina exploziva-t a helyes gelatina *esplosiva* helyett használni.

Csupa eredetiség, jóízűség Kozma stílusa; látszik, hogy noteszei tül-nyomórészben dunántúli huszárok közt készültek. A jóízűség néhol a katonás szókimondás pongyolaságába csap át, de ez a pongyolaság is helyénvalónak ízlék, annyira eredeti. A rapszódikus odavetésekben került az ilyesmi papírra, kár lett volna ezt az életszerű-

séget utólag bágyadtá csiszolgatni. Az egész könyvön valami sajátos bátorság vonul végig, ennek a bátorságnak, azt mondhatnám, bizonyos, minden tudálékosságtól, nagyképűségtől vagy ránkent kultúrmáztól mentes, különös bája van. Talán az, amit az egészség, talpraesettség jellegzetességének bámulunk meg tehetséges és kedves, de nem agyondifferenciált emberekben.

Magyar fajszeretete felette érdekes megállapításokat tetet vele fajtánk életkérdéseiben és megható a lelki-közösségek az az öntudatlan kidomborítása, melyben a hadbavonult magyar úr és magyar paraszt mindvégig együttélt. Tisztek és huszárok megrajzolásában ez a teljes fajtaközösség vezette Kozma Miklós ceruzáját, ezért tudott ennyire szépen, ennyire közvetlen bájjal írni. *Kilián Zoltán.*

A Szent István-Társulat három új könyve. *Blaskó Mária: A csillagok leánya.* A szerző elbeszélésnek nevezi munkáját, amelyben magyarországi Szent Erzsébet csodálatos életét egy romantikus történet laza keretei közé illesztve mondja el. Szent Erzsébet magasztos alakja, önfeláldozó életének a holt betűkön is átsugárzó varázsa oly erős és magával ragadó, hogy a többi alak erőtlenségét, mondavaccinált szereplését is inkább ennek akarjuk tulajdonítani. Mennyivel különb lehetett volna ez a könyv, ha a szerző életet tudott volna adni Gyula diák, Klingsor, Ofterdinger, Farkas, Dávid és más epizodisták elejtett alakjának, ha az elnagyolt dalosverseny és bizonyos lírai közhelyek helyett megrajzolja az akkori Thüringia és Wartburg korszerűen élő képét, és a könyv levegőjében, de főleg nyelvében megéreztetni velünk annak az elmúlt világnak az ízét! De mindezekről a hiányoktól eltekintve, Szent Erzsébet megelevenített alakja, csodatettekben gazdag, áldozatos élete, amelyhez min-

dig mélyeséges áhitattal nyult a szerző, oly megrázó és egyben felemelő, hogy még közömbös lelkek sem olvashatják el e munkát megindultság nélkül. A könyvet Jaschik Álmos szép rajzai díszítik.

René Bazin: *A Szahara szíve.* Charles de Foucauldról, a kereszténység egyik újkori hősről szól ez a könyv. Voltaképen életrajz s mégis több annál, mert a lélek mélyeséges területeit járja be és úgy rajzolja meg egy ember külső és belső életét, hogy az világító példája lehet a hit ösvényéről a kételkedés és hitetlenség sötétjébe került tévelygőknek. Foucauld, noha vallásos nevelésben részesült, maga is hitetlennek mondja ifjúkori életét. Katona lesz, Afrikába kerül és ugyan-csak világfi módjára él. Mivel ezen az életen nem akar változtatni, elhagyja a hadsereget. Később felfedező utakat tesz Afrikában és két olyan könyvet ír, amelyek tudományos körökben méltó feltűnést keltenek. De a kielégítetlenség tovább is gyötri. Életével nem tud mitévő lenni. Magányba vonul s szerzetes lesz. Tíz évet tölt el a Szentföldön, majd pappá szentelik s ekkor Algerbe megy, ahol remeteként él tuarégek, arabok, négerek közt. Nem prédikál, de cselekvő szeretetre tanít és szeret. Az egykor gazdag francia világfi Krisztus legszegényebb szolgája lesz a szó legteljesebb értelmében. Évtizedekig él magányában s nem érzi, hogy áldozatokat hozott volna. Imádságai mellett lefordítja a bibliát, megírja a tuareg szótárt, összegyűjti az ottani népdalokat és a néppel érintkezve, mind beljebb viszi a Szahara szívébe a missziós gondolatot. A világháború alatt fellázadt tuarégek ölték meg. Úttörő volt, apostol s amint a szerző írja: az irgalom és az eljövendő üdvösség jegyében jött és áldozta fel magát Afrikában.

A kötethez térkép van mellékelve és sok fénykép mutatja be Foucauld remeteségét és működése területeit.

Dr. Kalmár Gusztáv: *Küzdelmek a fehér halál országában.* A sarkkutatások történetét foglalja össze könyvében dr. Kalmár Gusztáv bencés tanár. A sarkvidéki utazók sorát a massiliai (marseillei) Pytheas-szal kezdi, aki Kr. e. a IV. században indult hajójával a hyperboreusok meglátogatására, de a Szetland-szigeteken tovább nem mert északra menni. Azután az írek, nor-mannok, frizek, majd az angolok és a hollandok következnek. Elénk tárulnak mindazok a hősiességek, szenvedések és áldozatok, amelyekkel az emberiség a sarkok fölfedezéseért fizetett. A kitűnően összeállított munka első kötete Nansen diadalmas útjával végződik. A második kötet, amely a XX. század sikeres viaskodásait írja le a sarkvidékeken, jövőre jelenik meg. Dr. Kalmár Gusztáv könyve kiválóan alkalmas ismeretterjesztő az ifjúság számára.

m—gy.

Genthon István: *A régi magyar festőművészet.* (Vác, 1932.) Régi művészeti kultúránknak a nagyközönség előtt alig ismert területére vezet ez a könyv, midőn az első összefoglaló áttekintést adja gótikus szárnyasoltáraink festészetéről. A XIV—XVI. századi magyar táblaképfestészet emlékei mindenkor mostohagyermekai voltak a kutatásnak. Nagyon érthető a szerzőnek az a megállapítása, hogy az anyaggyűjtésnél átrostálatlan műemlékek tömegével, de óriási hézagokkal is, téves adatok erdejével állott szemben, s munkája megírásakor az eddigi irodalomra csak kivételes esetekben támaszkodhatott. Nem kevesebb nehézség okozója volt az a régi és szívós balhiedelem, hogy középkori festészetünk emlékei, kivált a felvidéki és erdélyi szárnyasoltárok táblái, német munkák, melyeknek nincs szerves összefüggésük a hazai talajjal.

Az előttünk fekvő könyv a magyarság részéről több szempontból is új szellemi birtokbavételt jelent. Az